

SERIA

C

NUMĂRUL

72

CUNOȘTINȚE

FOLOSITOARE

„DIN LUMEA LARGĂ”

DIRECȚ. REDACȚIONALĂ PROF. UNIV. I. SIMIONESCU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VIAȚA LUI

ALEXANDRU VLAHUȚĂ

DE

V. M. SASSU

EDITURA „CARTEA ROMĂNEASCĂ” BUCUREȘTI

Prețul Lei 8.—

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE”

* — 8 lei numărul; celelalte 5 lei.

Seria A. „ȘTIINȚA PENTRU TOȚI”.

Nr.	Nr.
1. Cum eră omul primitiv de I. SIMIONESCU.*	38. Electrochimia și electroliza de N. N. BOTEZ.
2. Viața omului primitiv de I. SIMIONESCU.*	39. Noțiuni de electricitate de ING. CASETTI.
3. Gazurile Naturale de I. SIMIONESCU.*	40. M. Berthelot de CĂPIT. M. ZAPAN.
4. Albinelă de T. A. BĂDĂRĂU.	41. Izvoare actuale de energie de E. SEVERIN.
5. Furnicile de T. A. BĂDĂRĂU.	42. Goethe ca naturalist de PROF. I. SIMIONESCU.
9. Viața plantelor de I. SIMIONESCU.*	43. Viața'n munți de I. SIMIONESCU.*
10—11. Pasteur de C. MOȚAȘ.	44. Principii de biologie de I. SIMIONESCU.
14. Porumbeii mesageri de V. SA-DOVEANU.	45—46. Fauna Mării Negre de BĂCESCU M. și CĂRĂUȘU S.*
15. Planeta Marte de ION PAȘA.	47. Vitaminele de DR. N. GAVRILESCU.*
16. Dela Omer la Einstein de GENERAL SC PANAITESCU.	48. Petrolul de I. SIMIONESCU.*
17. Cum vedem de DR. I. GLĂVAN.	49. Șobolani și șoareci de PROF. RADU VLĂDESCU.*
18. Razele X. de AL. CIȘMAN.	51. Viața la Ecuator de I. SIMIONESCU.*
19. Omul delă Cucuteni de I. SIMIONESCU.	52. Viața la tropice de I. SIMIONESCU.*
20. Protozoarele de I. LEPSI.	53. E. Roux de PROF. DR. G. MARINESCU.*
21. Fulgerul și trăsnetul de C. G. BRĂDEȚEANU.	54. Cutremurele de I. SIMIONESCU.*
22. Nebuloasele gazoase de M. E. HEROVANU.	55. Cum birue viața de DR. VASILE ZAHARESCU.*
23. Bacteriile folositoare de I. POPU-CĂMPEANU.	56. Plante carnivore de I. POPU-CĂMPEANU.*
24. Scrisori cerești (Meteorite) de I. SIMIONESCU.*	57. Chimilimbarul de A. RABICHON
25. Din istoricul electricității de STEL. C. IONESCU.	58. Newton de O. ONICESCU.*
26. Mercur și Venus de C. NEGOIȚĂ.	59. Fluturii de zi de I. SIMIONESCU.*
27. Reumatism și arterioscleroză de DR. M. CĂHĂNESCU.	60. Fluturii de noapte de I. SIMIONESCU.*
28. Oamenii de inițiativă de APOSTOL D. CULEA.	61. Glande cu secreție internă de PROF. DR. C. PARHON.*
29. Henri Ford de ING. N. GANEA.	62. Sarea de PROF. I. SIMIONESCU.*
30. Mustă de I. MUREȘANU.	63. Circulația materiei de PROF. I. SIMIONESCU.*
32. Cifrele de G. M. LĂZĂRESCU.	64. Paseri de apă de C. S. ANTONESCU.*
33. Animale de demult de I. SIMIONESCU.	65. Flori de primăvară de I. SIMIONESCU.*
34. Lămurirea potopului de I. SIMIONESCU.	66. Din viața marilor fizicieni și chimiști de C. ALLACI.*
35. Din viața oamenilor întreprinzători de APOSTOL D. CULEA.	67. Descartes de O. ONICESCU.*
36. Societatea nașunilor de ARTUR GOROVEI.	68. Stele noul de C. ARGINTEANU.*
37. Ficatul și boalele lui de DR. M. CĂHĂNESCU.	69. Strejăria de V. GHEȚEA*
	70. Invățătura în Indii de TH. SIMENSCHY*

Seria B. „SFATURI PENTRU GOSPODARI”.

Nr.	Nr.
2. Despre tovărășii de PREDT. C. DRON.	8. Sifilisul de DR. E. GHEORGHIU.
3. Despre scarlatină de DR. I. GHEORGHIU.	10. Votul obșteșc de A. GOROVEI.
7. Morcovul și alte legumă de P. ROZIADÉ.	14. Pelagra de PROF. V. BABEȘ.*
	15. Alegerea semințelor de C. LACRIȚIANU.

ALEXANDRU VLAHUȚĂ

Poet și prozator, din epoca modernă a literaturii noastre, elev al lui Mihail Eminescu, dela care a învățat sentimentul de tristețe și sub influența căruia a scris poezia filozofică.

Biografie

Al Vlahuță, s'a născut în anul 1858, la 5 Septembrie. Asupra datei a fost contraversă. În anul Ministerului Cultelor pe 1908 se spune numai, „referendar al Casei Școalelor“, și nimic mai mult. De unde, concluzia Domnului N. Zaharia, că lui Vlahuță nu-i plăcea să-și spună exact data nașterii, dacă nici la Minister nu și-a dat-o.

S'a născut în satul Pleșești, din județul Tutova, într'o casă și un sat sărăcăcios, pe care adesea le descrie în scrierile sale.

„La țară într'un cătun sărac, pe valea Similii, — cu fața la drum o casă veche acoperită cu trestie; o săliță între două odăi podite cu scânduri de stejar, în fund un eatac c'o fereastră ce dă în livadă, păreții și bagdadiile albe, prispa lipită cu lut, ograda largă, din sus de poartă heiurile gospodăriei; de jur împrejur gard de nuele încununat cu mărăcini, iar dincolo de gard, în toate părțile, dealuri rotunde, cu dumbrăvi pe creștet, cu holde 'nvârstate pe dul-

cea revărsare — a coastelor, — acolo-i toată copilăria mea, sărmana mea copilărie". (Semănătorul 5 Aprilie 1902).

Satul mic și sărăcăcios l-a impresionat mult, mai ales mai târziu, când l-a revăzut:

„Bordeele rari, lăsate mai în pământ, tăcute în bătătura lor acoperită de dudău, aveau un aer de bătrânețe chinuită, parcă mocneau veacuri de suferință sub strășinile de moloz și de hlujeni putreziți de vremuri rele".

„Dar din de mult părăsitul nostru bârlog...! Cum se mistui de nu mai avea nimic ființă! — Casa de istov năruită, — nu se mai arăta pe locu-i decât un morman de bălării; din toată grădina vre-o doi pomi mai ciunțiți făceau strajă pustiului, nici un gătej; fântâna părăsită, — o groapă astupată c'un maldăr de spini, asupra căruia a jale scârțâia, bălă-lăind în bătaia vântului, cumpăna ce tot se mai ținea de crăcana unei furci butucoase și hăită într'o rână..."

„Casa noastră — o grămadă de moloz acoperită cu bălării; livada părăginită, fântâna astupată c'un maldăr de spini". (Din alte vremuri).

Frumoasă e și descrierea satului pe timp de iarnă:

„Încă un crăciun. Nici una din sărbătorile de peste an nu se'ncrestează așa de larg și de adânc pe răbojul vieții mele, nici una nu-mi aduce atâta melancolie, atâtea amintiri depărtate, atâta dor de părinți, de frați, de satul în care m'am născut, de copilăria mea... Copilăria mea! Ce mult mi se pare de atunci! Departe într'o căsuță veche, acoperită cu stuh, cu pereții albi și cu ferestrele mici — acolo am iubit întâi, acolo mi-am lăsat cele mai frumoase gânduri și cele mai scumpe credinți. Ca printr'o negură mai văd șesul alb de zăpadă și înghețată, și sălciile acoperite de promoroacă sclipind în soare, și dealurile, frumoasele dealuri dela Pleșăști, pe-ale căror nesfârșite troene ochii mei însetați se perdeau

ca într'o lume de basme... Toate acestea numai acolo și numai atunci au fost, și cu ele nimic din câte am văzut pe aiurea mai târziu nu se poate asemăna. Ochii... nu mai sunt ochii de atunci!" (Robia Durerii — Clipe de liniște).

Părinții lui Vlahuță erau mici gospodari, modești. Tatăl se numia Nicolae, iar mama Ecaterina. În opera lui Vlahuță nu aflăm nimic despre tatăl său, dar despre mama sa sunt mai multe pasagii, din care cităm:

„O mamă, bună și sfânta mea mamă, tu care'n fiecare seară îmi luai mâna dreaptă, și 'mpreunându-mi trei degete mi le duceai frumușel la frunte, la piept, la umărul drept și la umărul stâng, învățându-mă să rostesc după tine: „În numele Tatălui și al Fiului, și al Sfântului duh, amin“, tu singură ai putea înțelege — dacă din pacea'n care ai adormit pe veci, ai mai putea privi la noi — cât jaf și ce cumplită pustiire a lăsat bântuitoarea vijelie a vremii în sufletul copilului tău, atât de blând și de curat odinioară! Nimic n'a mai rămas din învățăturile pe cari le-ai semănat cu atâtă grije, cu atât de frumoase speranțe. Pe unde erau flori odată, au răsărit ciulini și mătrăgună. Ah, și cât ași fi vrut să rămâi bun, senin și încrezător, așa cum numai sub straja iubirii și înțelepciunii tale am fost într'o vreme depărtată. Am fost, și azi nu mă mai cunosc". (Robia Durerii — Clipe de liniște).

Acești modești gospodari dela Pleșăști au avut 6 copii, dintre cari 5 băieți și o singură fată. Băieții au fost, în afară de poet: Eugen, Gheorghe, Mihail, Constantin și o fată Eliza, măritată cu Străjescu.

Despre frații săi, Vlahuță ne spune pe rând.

„Așa mi-a vorbit mie mama și de-un alt frate, Gheorghieș, care s'a inecat în iazul dela Pătrășcani. Era băiat mărișor, de vre-o paisprezece ani, bălan la chip și foarte deștept. S'a plecat singurel într'o zi, fără să-i bage de seamă cineva din casă, și când a ajuns la iaz, — ceasul cel rău se vede — s'a

desbrăcat, ș'a scăpat într'o bulboană, — l'a aruncat apa odată afară, și, văzând pe Neculai Moraru c'aleargă spre el, cic'ar fi strigat tare: „Scapă-mă, bade Neculai, mai iute, mai iute!” Și iar s'a dat afund, și iar a ieșit sbătându-se cu moartea; dar până să se desbrace Neculai, cu lăcomie l-a tras apa la istov pe bietul copil, și dus a fost”. (Semănătorul 27 Mai 1902).

Mihail, călugărit la Mănăstirea Neamțu sub numele de Mardare — „Frate-meu e cu doi ani mai mare decât mine, nu poate să învețe, zice că-i „greu de cap”; e cel mai horopsit și nenorocit dintre noi toți, nimeni nu-l iubește, și mie mi-se rupe inima de milă, când mă uit la el, și îl văd așa de blând, și de smerit, și știu câte rabdă!” (Un Crăciun — Icoane șterse).

Despre al treilea frate, Constantin, ne povestește cum l-a revăzut, când el, poetul, avea 9 ani:

„Și iată-mă-s înmărmurit în prag. Și stau așa, mut, sâstisit, cu ochii boldiți, din fundul odăii vine'n spre mine răsând un domn înalt, brun cu barbișon, — barbișonul, mai ales; face-o puternică impresie asupra mea, pentru că n'am mai văzut pân'acum decât la capre felul acesta de barbă. Mama'n picioare, de lângă fereastră, mă 'nvăluie 'ntr'o căutătură de mângăere nespus de dulce și râde și ea”.

— „Uite la el, cum a rămas! Ce, nu-l cunoști? Frate-tău Costachi”.

— „De unde să-și mai aduc' amintel... Era mititel, o mână de om, și bolnav, sărăcuțu, și sânt cinci ani de atunci...”.

„Curios mi se pare, — nu mă pot deprinde cu gândul că domnul acesta mi-e frate. Imi vorbea mama' de el, imi vorbea adesea de un frate care-i în oaste la București...” (Semănătorul 27 Mai 1902).

Din membrii familiei Vlahuță, 5 au îmbrățișat călugăria. Dealtfel, spiritul religios fusese adus în familie de mamă, Ecaterina, care fusese călugăriță,

la mănăstirea Adam din județul Tutova, mai înainte de căsătorie. Părinții s'au călugărit amândoi:

„fiind oameni foarte evlavioși și ajungând la adânci bătrânețe, la 1892 s'au retras la mănăstire și s'au călugărit. Tatăl, Nicolae, astăzi Nectarie, în etate de 92 ani, e călugăr la mănăstirea Neamțului; mama, Ecaterina, acum Elisabeta, e călugăriță la mănăstirea Agapia”. (Rev. Familia 1896).

Mai târziu, călugărul Nectarie a obținut învoirea Mitropoliei să stea cu soția sa la Agapia, unde ea muri la 2 Septembrie 1898, iar el la 8 Mai 1909, în vârstă de 103 ani.

Firea evlavioasă a mamei reiese din versurile din poezia „Mamei”:

*„Stai dreaptă 'n strana vechii biserici dela țară;
Eu bat la sfinți mătâni, și-i pup, și-i rog cuminte,
Cum blânde-le-ți povește de mic mă învățară.
Tu palidă n'estazul induișerii sfinte,
Stai dreaptă 'n strana vechii biserici dela țară”.*
*„Din cărți cu slovă veche și cu figuri frumoase,
O lume ca de visuri, cu totul minunată,
Mi-o scoți, și pe 'ndelete, începi a-mi-o descoase.
Cât farmec e'n această viață, adunată,
Din cărți cu slovă veche și cu figuri frumoase”.*

Primii ani ai copilăriei, Vlahuță și i-a petrecut la Pleșăști, ani triști, de copil mereu bolnăvicios, care n'a putut să se bucure de copilăria lui, dar de care și-a amintit în totdeauna cu nespusă plăcere.

„Iată, am trecut de jumătatea vieții. Și cu ce sete mă reîntorc la începutul ei! A, copilăria mea a fost tristă, că n'ași vrea s'o mai trăesc aievea; dar mi-e nespus de drag s'o cuget. Depărtarea dă farmec suferințelor prin cari am trecut, și când mă uit în urmă — la mine — îmi par eroul unui poem frumos”. (Semănătorul 5 Aprilie 1902).

„Plăpând, bolnăvicios de mic, suferind într'una de friguri și de dureri de cap, stau zile 'ntregi la fe-reastră, înfășurat într'un șal, și mă uitam cu dor la ceilalți copii cum alergau și se zbânțuiau pe afară, spulberând colbul de pe drum, sănătoși, vioi, îm-bățați de libertate. Răsetele lor zgomotoase, ferme-cătoarea gălăgie a jocurilor lor, umbra și freamătul copacilor, mugetul depărtat al vitelor, ciripitul vră-biilor și razele soarelui veneau la mine ca dintr'o altă lume veselă și fericită, în care mie nu mi-era dat să trăesc”.

„Vara numai, în zilele frumoase și calde de pe la mijlocul verii, când mă simțeam mai bineșor, îmi așternea mama o saltea pe prispă, sub strașina lată din fața casei. Acolo mă văd adesea culcat, cu mâi-nile pe piept, cu ochii pe jumătate 'nchiși — copil pe jumătate mort...”

„Aș vrea să văd, să-mi umplu sufletul de mișcă-rea și de priveliștile ce mă 'nconjoară, dar sunt așa de slab, — mă 'njunghie prin coaste, și am parc'o greutate pe piept, mă dor vinele gâtului și nu pot nici capul să mi-l întorc. Imi curg lacrămile pe obraz și simt în gură gustul lor sărat”. (Semănă-torul 1902).

Cursul primar și liceul le-a făcut la Bârlad, iar în 1879 vine la București, să-și treacă examenul de bacalaureat. Concurează la ocuparea unei catedre de curs primar și este numit institutor clasa I la o școală primară de băeți din Târgoviște.

N'a rămas însă mult timp institutor, căci Târgo-viștenii îl simpatizară mult dela început, și în dra-gostea lor îi oferiră catedra de limbile latină și ro-mână la gimnaziul din oraș, întreținut pe atunci, de comună și județ. Tânărul profesor găsi însă de cu-viință, în corespondențele pe care le trimetea la ziarul „România liberă” din București, să le ironi-zeze morăvurile. Acest lucru n'a plăcut Târgoviște-nilor, cari la 10 Noembrie 1882 au întrunit consiliul permanent al județului, care a votat pentru desti-

tuire, în majoritate. Impotriva lui Costică Fusea, care făcea parte din acest consiliu, Vlahuță a scris două poezii, „Scrisoare către un bătrân”, în „Convorbiri literare” din Aprilie 1883 și „Unui bătrân”.

După bacalaureat Vlahuță se înscrie la Facultatea de Drept din București, fără să avem dovada, că ar fi luat licența. Totuși îl vedem la Galați, în 1883, pledând pentru deținuții din penitenciar, cari mai totdeauna pierdeau procesele, avocatul lor fiind mai mult poet decât doctrinar.

Explicația, c'ar putea pleda fără licență, ne-o dă chiar poetul în nuvela sa „Dincă C. Buleandră” din volumul „Din goana vieții”: „Era ros de tribunale, și se pricepea în daraveri. Un an de practică îi fu de ajuns. Se hotări să-și deschiză prăvălie pe seamă. În Târgoviște era fabrică de avocați. Iși cumpără o diplomă pe preț de doisprezece galbeni (Autorul acestor rânduri posedă și el un asemenea document, pe care l-a plătit cu șaiszeci de franci în naht (numerar), și șaiszeci în chitanță”.

Tot din mărturisirea lui Vlahuță, din nuvela „Tiberie Piscupescu”, aflăm, că a dat lecții la pensionatul Velescu:

„Iată cu ce ocazie am făcut cunoștință acestui tânăr... Eu eram pe atunci profesor la liceul „Alexandri” al d-lui Velescu, și locuiam acolo”. (Din goana vieții).

Vlahuță a ocupat și funcțiuni oficiale, după cum urmează: profesor la gimnaziul și la școala militară din Mănăstirea Dealului, între anii 1881—1884; corector la „Analele parlamentare”, șef de birou la Ministerul de Domenii în timpul ministeriatului P. P. Carp, la 1892—1896. A fost director al ziarului „Dacia”, apoi revizor școlar. În 1893 a fost secretar al comisiei permanente și industriale din Ministerul Domeniilor, cu 225 lei salar lunar. Spiru Haret înființează special pentru Vlahuță, în cel de al doilea ministeriat al său, postul de referendar la Casa Școalelor, post în care Vlahuță rămâne dela

1901 până la 1918. În 1918 postul său se desființează prin Legea de reorganizare a Ministerului Culetor. Vlahuță devenise însă, inamovibil, așa că I. G. Duca în Decembrie 1918 îl reintegrează, și-i plătește leafa și pe trecut. În această funcțiune, înainte de războiu, era remunerat cu 500 lei lunar.

Vlahuță a murit în 1919 Noembrie 19, după ce se întorsese bolnav din Moldova.

Chipul lui Vlahuță este astfel redat în „Vocea Galaților” din 15 Iulie 1916, arătându-l cam în epoca bacalaureatului:

„Era un băiat ca de 20 ani, micuț și slăbănog, cu fața suptă, părul lung și negru ca pana corbului, pe care-l svârليا înapoi cu o scuturătură din cap, de câte ori se întâmpla să-i cadă pe frunte; mustața începuse deabia să se înfiripeze deasupra gurei, iar caracteristicii lui ochi, veșnic umezi, negri și adânci ca marea, indicau cu prisos că cineva locuia înăuntru...”

„Parcă-l văd și cum era îmbrăcat! Pe cap o pălărie neagră moale de păslă, cravată de mătase albă cu puchiței negri și fionc de mână, o jachetă neagră, iar pantalonii albaștrui în dungii se lărgeau dela genunchi în jos din ce în ce mai mult...”

Note de caracter

Tânărul acesta, în fond avea o mare mobilitate în sentimente, trecând cu ușurință dela o stare sentimentală la alta:

„Felul de a fi al lui Vlahuță intriga adeseori pe mulți. Câteodată se arăta tăcut, rezervat, chiar rece și deabia că îngâna câte o vorbă la întrebările ce-i făceau; de cele mai multe ori dădea din cap drept orice răspuns și făcându-ți impresia că-l plictisești ori că persoana ta nu-i era agreată. Altă dată era de o libertate și familiaritate, care contrasta cu primul său fel de a fi: dacă te vedea de departe, se îndrepta către tine vesel, cu mâinile întinse și gata

să te îmbrățișeze, ori se culca pe umărul tău demierdându-te și alintându-se ca cel mai bun dintre copii”.

„In fond era o fire prietenoasă, îi plăceau glumele, iar în farse ajunsese maestru”. (Vocea Galațiilor 1915).

Vlahuță era în același timp un melancolic — dovadă subiectele sale în majoritatea lor triste. Chiar în clipele fericite era urmărit de teama unei eventuale nenorociri viitoare, după cum singur spune:

„In deobște toate visurile prea frumoase sunt semne neîndoelnice de mari nenorociri viitoare, și omul ar trebui să cunoască, în cele din urmă, că tocmai când se lasă a fi mai stăpânit de farmecul unor iluzii mai dulci, e o durere mai grea, care i se urzește și-l așteaptă în cale-i”. (Nuvele).

Vlahuță era un sentimental, care trebuie să fi avut multe dezamăgiri în dragostea lui:

„E o zi frumoasă de primăvară. E cald. O lumină limpede, fermecătoare, scaldă natura reîntinerită, și dă un aspect nou, curat, înveselitor tuturor lucrurilor. Mă primblu prin Cișmigiu. În aerul acesta sănătos, care miroase a sevă ș'a pământ proaspăt, respir cele mai dulci amintiri ale copilăriei mele”.

„Pe bănci retrase, sub ramuri încărcate de muguri, perechi tinere își șoptesc cuvinte de iubire; fețele lor visătoare, ochii lor galeși și înduioșați strălucesc de-o fericire ce pare a nu mai ținea de lumea asta. Când nu mai au ce-și spune, își strâng mâinile, oftează, și se privesc lung, c'un zâmbet aiurit, osteniți par'că de atâta fericire. În clipele acestea, ei cred, de bună seamă, în veșnicia dragostei lor. Bieții copii!”

„Ca ei am iubit, și ca ei m'am încrezut și eu în statornicia inimii omenești. Ce mult e de atunci, Doamnel...”

„Pășesc gânditor pe aleele lăturalnice. Grădina e plină de soare. Departe cântă o flașnetă — un cântec trist, milogitor — a foame și a sărăcie. M'a-

șez pe o bancă, sub un copac aproape înflorit...
Intinereste iar moșneagul. De ce nu'nflorim și noi
cu fiecare primăvară! Mă uit în jos, și văd la pi-
cioarele mele o frunză uscată...".

„Așa e, așa e. Eu nu's decât o frunză în arborele
veșnic al vieții". (Clipe de liniște).

Intr'un articol din „Flacăra" din 8 Martie 1914
semnat P. L. se vede până unde ridica Vlahuță
sentimentul prieteniei:

N'am văzut încă un al doilea om, care să ridice
dragostea de prieteni până la o preocupare atât de
însemnată a vieții sale. Și alți oameni de frunte au
avut prietenii trainice. Nici unul însă — vorbim de
cei de la noi — nici unul n'a știut să facă să ra-
dieze în afară iubirea ce-i însuflețește și să creeze
în jurul dispăruților iubiți atmosfera de simpatie și
de respect, de care D-l Vlahuță și-a înconjurat
prietenii morți. Pe Eminescu l'a iubit, — și s'a fă-
cut după moartea acestuia, cel mai înverșunat apă-
rător al gloriei lui curate; cu Grigorescu a fost
prieteni, — și i-a ridicat cel mai neperitor monu-
ment; pentru Caragiale, a fost ca un frate, — și
azi îi propagă numele cu respect și simte la amin-
tirea vorbelor și faptelor lui, o bucurie pe care une-
ori egoismul nostru nu le pot înțelege".

Bunătatea lui Vlahuță o găsim descrisă în ziarul
„Dacia" din 8 Decembrie 1919, de D-l Profesor I.
Simionescu:

„Nu am cunoscut suflet mai senin, mai plin de
bunătate. Rar când revolta îl cuprindea sau, mai
bine, prea rar când o înăbușia. Doar când durerea
generală, suferința mută, nu găsea răsunset în inima
celor puși să le îndrepte, nu mai putea răbda. Chiar
atunci însă mânia era stăpănită; nu îndemna spre
deslănțuirea oarbă a puterilor încătușate, foc scăpat
din vatra păzită, puhoiu furișat printr'o gaură a ză-
gazului putrezit; cel mult trâmbița ca să se audă și
de cei surzi că clipa de pe urmă, e îndreptare, nu
trebuie lăsată să treacă în felul celorlalte. In colo

bunătatea, bunătatea senină care tămăduie, blândețea hotărîtă, dragostea de oameni și lucruri, dragostea evanghelică iertătoare și înviorătoare, erau normele prin cari te înălța în tine însuți, care te făceau să-ți iei toiagul de pribegie spre lumea gândurilor sănătoase, lăsând în urmă clocotișul cuiburilor de viperi“.

Activitatea literară

Al. Vlahuță își începe activitatea literară în 1880, la revista „Lyra românească“, cu două poezii. Acesta i-a fost debutul.

În decursul activității lui literare, destul de bogate, Vlahuță colaborează la foarte multe reviste, înființează reviste, sau numai le conduce. Astfel, îl găsim colaborând la: „Convorbiri Literare“ în 1881—1892, la „Epoca“, „România liberă“, „Gazeta săteanului“ din 1894, 1897—1900. Mai colaborează la „Lupta“ de sub direcția lui G. Panu, „Lupta literară“, de sub direcția lui B. Delavrancea, unde publică pentru întâia oară poezia „Mamei“ și „Cum trece vremea“. În anul 1896 scrie la „Voința Națională“, apoi la „Revista Nouă“, fondată de Victor Bilciurescu, și condusă de B. P. Hașdeu, ca director. La această revistă scrie între anii 1888—1890. Prin anul 1883, în mod trecător, colaborează la ziarul „Galații“. „Această colaborare a constat în câteva notițe și informații inofensive, precum și în câteva articolașe în favoarea prefectului de pe atunci C. Chr. Cerchez, pe care-l atacau cu înverșunare și „Poșta“ și „Vocea Galaților“... (Vocea Galaților, 1915). A mai colaborat la revistele „Luceafărul“ și „Viața românească“ în 1906, 1907, 1908, și la Ziarul „Universul“ dela 1909 la 1911.

Vlahuță, a înființat chiar reviste ca „Armonia“, pe care, pe comptul lui, o scoate la Târgoviște, din Mai 1881 la Decembrie 1883. La 28 Noembrie

1893 înființează revista săptămânală „Vieța”, pe care până la 5 Martie 1895 o conduce împreună cu Dr. A. Urechia, iar dela Martie 1895 la 28 Ianuarie 1896 o conduce singur. Împreună cu Gh. Coșbuc înființează revista „Semănătorul”, pe care o conduce dela 2 Decembrie 1901 până la 29 Decembrie 1902, și dela această dată, colaborează rar la ea. Revista aceasta a avut un rol extrem de important în literatura noastră, a dat naștere unui curent literar însemnat, sub denumirea de „Curentul Semănătorului”. Ideile acestui curent pot fi rezumate cam în felul următor: Românii și-au atins idealul politic și național, acum trebuie să urmeze creiarea unei literaturi naționale, care să-și aibă rădăcinile în geniul nostru românesc, să se inspire din el. Literatura acestui curent trebuie să dea nota specificului rasei, care se află în țărănime. Acest curent urma deci să se inspire din viața trecută și prezentă a țărânilor noastre.

Vlahuță a condus diferite publicațiuni ca „Scriitorii Români”, publicație săptămânală, care încețază în momentul intrării noastre în războiu, și care avea de scop să publice bucăți alese din cele mai bune scrieri românești. După întoarcerea din războiu, împreună cu I. Al. Brătescu-Voinesti, e director al ziarului „Dacia” până în momentul morții sale. Ziarul își începe apariția la 23 Noembrie 1918. Puțin după întoarcerea din Moldova, Ministerul Cultelor însărcinează pe Vlahuță cu conducerea revistei „Lamura”, care avea de scop răspândirea culturii în toate straturile sociale.

În publicistică, Vlahuță a lucrat până în ultimile clipe, cât l-au mai ajutat puterile, după cum foarte bine spune Al. Busuioceanu în „Dacia”, 1919: „Până în minutul din urmă bolnavul n'a voit să se dea învins și activitatea publicistică din anul acesta e mărturie. Își scria adeseori articolele inimoase și fremătătoare de credință, rezemat între perne sau în lungile sale insomnii, fără să țină seamă oboseli”.

Opera literară a lui Vlahuță—proză și poezie— se rezumă la următoarele volume: „Nuvele” — 1886, „Poezii” — 1887, „Din goana vieții” (articole de gazetă), „In vârtoare” — 1896, „Clipe de liniște” — 1892, „România pitorească” — 1901, „Poezii” — ediția completă — 1904, „Pictorul Gri-gorescu” — 1910, „Poezii” — ediția 1915, „Dan” (roman)—1894, „Iubire” (poezii)—1896, „Icoane șterse” (nuvele) — 1893, „Un an de luptă” (articole) — 1895, „Trecutul nostru” — 1908, „La gura sobei (critici și polemici) — 1911, „Dreptate” (nuvele) — 1914.

Poezia

La început Vlahuță se lasă influențat, în poezie, de genul trist, melancolie, al lui Eminescu și al întregii sale generații. Când se deșteaptă din această tristețe, și își dă seamă de rolul poetului și literaturii românești, scrie:

„Unde ni sunt visătorii...?”

*„Nu știu, e melancolia secolului care moare,
 Umbra care ne inneacă la un asfințit de soare,
 Sau decepția, durerea luptelor de mai înainte,
 Doliul ce se exală de pe-atâtea mari morminte,
 Răspândindu-se'n viață, ca o tristă moștenire,
 Umplesuțele noastre de 'ntuneric și mahnire,
 Și împrăștiat în lume o misterioasă jale,
 Parc'ar sta să bată ceasul stingerii universale;
 Căci mă 'ntreb, ce sunt aceste vaete nemângăiate,
 Ce-i acest popor de spectri cu priviri întunecate, —
 Chipuri palide de tineri osteniți pe nemuncite,
 Triști poeți ce plâng și cântă suferinți închipuite,
 Inimi lașe, abătute, fără a fi luptat vr'odată
 Și străine de-o simțire mai înaltă, mai curată!”*

După ce face descrierea tinerilor și mentalității din generația lui Eminescu, li se adresează:

„Știi tu încă ce-i vieașa? Ai avut tu când pătrunde,
 Nu problemele ei vaste, încălcite și profunde,
 Dar un tremurat de suflet, licărirea ta de-o clipă, —
 Când atâtea-ți schimbă vremea c'o bătae de aripă,
 In vertiginosul haos de privești, ce te'nșală,
 Sub imensa și eterna armonie generală?...
 Ești de-abia în pragul lumii. Ții așa de sprinten
 [gândul.

Câte n'ar ști el să prindă, în vieașă aruncându-l
 Câte frumuseți ascunse vi s'arată numai vouă,
 Fericiți poeți: — natura, lumea pururea e nouă!"

În cele din urmă, Vlahuță, scapă de influența
 acestei mentalități, care nu era ceva natural, ci ceva
 bolnăvicios, o modă!

„Dar, când m'am uitat în juru-mi ș'am văzut că e o
 [boală,
 Și că toți începătorii, de abia scăpați din școală,
 Ofiliți în floarea vârstei de-un deșgust, molipsitor,
 Iși zădărnicesc puterea, focul tinereții lor,
 Ca să legene'n silabe, pe tiparele găsite,
 Desperări de porunceală și dureri închipte..."

În finalul poeziei apare idealul, pe care trebuie
 să-l aibă, de aci în colo, poezia noastră:

„Unde ni's entuziaștii, visătorii, trubadurii,
 Să ne cânte rostul lumii și splendorile naturii?
 Unde ni's sămănătorii generoaselor cuvinte,
 Magii ocrotiți de stele, mergătorii înainte,

Sub credințele sfărmate și sub pravilele șterse
 Îngropând vechea durere, cu-al lor cântec să
 [reverse

Peste inimile noastre mângâere și iubire, —
 Și cuvântul lor profetic, inspirata lor privire,
 Valurile de 'ntuneric desplicându-le în două,
 Splendidă 'nalntea noastră să ne-arate-o lume
 [nouă!"

În amintirea respectului pe care-l purta lui Eminescu, a scris o poezie:

„Lui Eminescu“

„Tot mai citesc măeasstra-ți carte,
Deși ți-o știu pe din afară:
Par'că urmând șirul de slove,
Ce-a tale gânduri sămănară“,
„Mă duc tot mai afund cu mintea
În lumile de frumuseți,
Ce-au isvorit, eterni luceferi,
Din noaptea tristei tale vieți...“

Și mai departe spune:

„O, dacă geniul, ce scoase,
Ca din adâncul unei mări,
Din fundul inimii zdrobite,
Comoara asta de cântări“,
„Nu te-ar fi ars — zvâcnindu-ți tâmpla
De flăcările năbușite,
Ce-ți luminau ale gândirii
Impărății neșarmurite“,
„Și de-ar fi fost lăsat, prin lume
Să treci ca ori ce om de rând,
Ce lesne-ai fi pus frâu durerii
Și răsvrătitului tău gând!“

Vlahuță a fost un sentimental, care a suferit din faptul, că iubirea e trecătoare și e dată numai tineriei. Astfel, în „Ce te uiți cu ochii galeși?..“, spune:

„Negreșit, avut-ai zile de noroc și de iubire...
Cine n'are 'n lumea asta partea lui de fericire?
Ai trăit și tu în basme... Te credeai și tu o zână,
Ș'asteptai, ca să te fure, vre-un Făt-frumos să vină.
De-ți roteai pe lanul vieții ochii mari și visători,
Nu 'ntâlneai decât podoabe, fluturi, pajiște de flori!
Și când pentru 'ntăia dată mândru-ți răsări în cale,
El — atât de mult doritul rege — al visurilor tale,

*Iți păru că de când lumea îți era știtut și drag...
O, de câte ori, în urmă, de cu vreme stând în prag,
Și uitându-te în cale-i, cu ochii lacomi și fierbinți,
L'asteptai, sfârșit să pue dulcii tale suferinți,
Și mureai pân' să se stingă razele în asfințit,
Mai curând să vie seara, când, șfios, al tău iubit
Se rupea din intuneric..."*

Și în final spune:

*„Lasă altora de-acuma visul tău de-odinioară,
Alții să-și mai poarte dorul, când pe ceruri se
[strecoară
Luna, cu nespusu-i farmec și cu veșnica-i văpae...
Peste noaptea ta bocește cântecul de cucuvae.
Când din luptele vieții, ca un vechiu oștean, trudită,
Ai rămas cu fruntea ninsă și cu fața ciocărtită,
Ce mai cați cu ochii galeși la copacii triști și goi,
Și oțezi, dând pas gândirii să mai lunece 'napoi?
Lașele frunzele pustiei și bătailor de vânt:
Nimărui de veci nu-i dată fericirea pe pământ.
Dumnezeu trece făclia dragostei din mână 'n mână,
Noaptea cade grea și rece peste inima bătrână!"*

Tot ca un sentimental, Vlahuță, concepe și dragostea mamei pentru care copilul ei e totul și depărtarea de el o face să sufere.

„Mamei"

*„O lene grea se lasă din cerul cald de vară.
De soare-i plină casa. Tu'ncet, păsind pe scânduri,
Lași storurile groase, și dai muștele-afară.
Apoi, prostii de-a mele asculți și cazi pe gânduri.
O lene grea se lasă din cerul cald de vară".*

Sau:

*„La patul meu tăcută, veghiind neadormită,
Incet, pe fruntea-mi arsă de friguri, mâna-ți luneci.
In mine-ți stă viața... întreaga ta ursită:"*

*Și după cum mi's ochil, te bucuri sau te 'ntunecl.
La patul meu, tăcută, veghind neadormită".*

Și:

*„De fiul tău departe, stingheră și trudită,
Ne mai având puterea de-a te ruga și plânge,
Azi îți privești, cu silă, vieașa amăgită,
Cum 'a rămas pustie și cât de trist se stânge.
De fiul tău departe, stingheră și trudită".*

O poezie inspirată în sensul curentului „Semănătorului” este poezia „Semănătorul”.

*„Pășește 'n farină semănătorul
Și 'n brazda neagră, umedă de rouă,
Aruncă 'ntr'un noroc vieașa nouă,
Pe care va lega-o viitorul".*

Și

BCU Cluj / Central University Library Cluj
*„Trudește, făcătorule de bine,
Veni-vor, roiuri, alții după tine,
Și vor culege rodul — bogăția".
„Tu fii ostașul jertfei mari, depline:
Ca dintr'un bob să odrăslească miea,
Cu sângele tău cald stropește gliea!"*

În poezia „Prima Lecție” apare duiosia părintelui, care-și vede copilul mic jucându-se.

*„În colțișorul ei, stăpână
Pe-un vraf de jucării stricate,
Din cărți de joc, din hârtioare,
Ea-și face parcuri și palate:"
„Vorbește, râde cu păpușa...
Ce fericite-s amândouă
Că s'a putut, din vechi nimicuri,
Zidi o 'mpărăție nouă!"
„Păpușa n'are nas, e cheală,*

*Ș'un braț din umăr îi lipsește,
Dar Mimi-o vede tot frumoasă:
Căci ea e mamă, ș'o iubește".*

Din grupul poeziilor filozofice, ca ale lui M. Eminescu, avem „Din prag”, în care poetul voiește să se sinucidă, chibzuieste motivele, care l-ar decide la aceasta și cele, care l-ar împinge să-și părăsească viața, sau dorința nemuririi și dragostea de frumusețile naturii. In cele din urmă, dragostea de viață învingând, renunță la sinucidere.

„Din prag“.

*„O, dar e mișelnic lucru singur zilele să-ți curmi!
Ce cumplit îmi vânturi mintea, și cu ce 'ndârjire 'mi
[scurmi
Noaptea gândurilor mele. Moarte, când îți stau în
[față!
Simt că 'nebunesc... Mă turburi. Fugi cu neagra ta
[povață.
Înțeleg, împărăția ta, cu veșnica i odihnă,
Este singura-mi scăpare. — O să fii acolo'n tihnă;
Nici urit, nici dor; nici cobeia neprielnicilor gânduri
N'or mai răscoli cenușa rece, fîntuită 'n scânduri“.*

Și:

*„Ș'o să dorm, în întuneric și în liniște eternă.
N'o să-mi pese căpătâiul de-mi va fi pietroiu, ori
[pernă.
De-mi va putrezi sicriul, și găteala de pe mine,
Pentru galbenele-mi oase nu va fi nici rău, nici bine.
Neastâmpărății șoareci dacă'n capul meu și-ar face
Cuib, nesupărați de nimeni, vor petrece-acolo 'n
[pace“.*

Dragostea de viață intervine însă, amintirea celor dragi, natura...

*„Poate-o lacrimă, pe piatra ce-mi va acoperi mor-
[mântul,*

Va cădea din ochii mării — poate scutura-va
 [vântul
 Mâțșorii vr'unei sălcii peste groapa mea—tot una.
 Plâns de mamă, plâns de creangă..., tot nimic eu
 [nu voiu ști.
 Fie că'n senin, ori nouri, va sta soarele, ori luna,
 Fie că va da zăpadă, ori că iarba va 'nverzi'.

Și:

„Să nu mai revin în viață niciodată?... Niciodată?...
 E grozavă vorba asta!... Limbă ne mai desghețată,
 Humă, ne mai încălzită de simțiri și de idei!
 Nu de moarte mă cutremur, ci de veșnicia ei. —”

Dorul de viață izbucnește.

„Ca să mor!.. Să mă întunec pe vecie?.. Prea e crud.
 Să nu mai gândesc nimica, nici să văd, nici să aud?
 Să nu mai primesc vâpaia soarelui de primăvară,
 Ori să-mi răcoresc vieața la un amurgit de sară,
 Și s'ascult, pe gânduri, doina — trișca dela târlă,
 Sau duiosul plâns al apei șopotind noaptea pe
 [gârlă?”

Filozofia apare în versurile pline de dorință de a lăsa ceva după moarte, ca să se știe, că a existat.

„Bine e să știi, la moarte, că o dungă lași — un
 [nume,
 C'ai săpat la zidul nopții — c'ai muncit să-ți scoți
 [în lume
 Din al creerului sbucium, ca pe-un diamant, ideia”.

Dragostea de viață învinge până la urmă.

„Ah, fugiți gânduri nebune, soli ai negrului pământ!
 Nu mă 'ndur. — Pe cer sunt stele, — flori și pa-
 [sări pe pământ.
 S'apoi... e mișelnic lucru, singur zilele să-ți curmi...
 Ți-i zadarnică ispita, Moarte, — o, degeaba-mi
 [scurmi

*Și-mi mai vânturi mintea — 'n lături, fugi cu
[neagra ta povață!
Înainte morții mele—moartea dragostei de viață".*

O altă categorie de poezii este aceea a poeziilor filozofice cu fond religios, în care Vlahuță, descendentul unei familii cu cinci călugări, apare ca un pătruns de sentimentul religios, ca un cucernic. Din această categorie de poezii menționăm „Dormi în pace” și „La icoană”.

În poezia „La icoană” e vorba de o mamă, obosită, chinată de boala copilului. Ultima nădejde e icoana Fecioarei, făcătoare de minuni. Se duce cu copilul să i se roage, plină de speranțe, de încredere, în puterea sfintei Fecioare.

*—„Nu se poate Făcătoarea de minuni să nu mi-l
[scape,
Își zicea mereu în gându-i, — inimă de piatră fie.
Și 'ncă s'ar zdrobi de milă. — Toată jalea mea pustie
Mi-oiu preface-o'n rugăciune la picioarele Prea
[Sfintei":
Ajunsă în fața icoanei își începe o rugăciune fier-
[binte.*

*„O îndură-te, — privește-l,
Și din ochii tăi c'o rază de vieață încălzește-ll
Căci tu știi ce farmec dulce-i să-ți lipești pruncul
[de piept,
Așintit să-ți stee-asupra-i, și prin somn, ochiul
[deștept,
Și cum inima-ți tresare, c'un scâncit când el te
[cheamă
Să-l acoperi cu iubirea și cu paza ta de mamă.
Vezi-l, tânjitor, cum doar me'n frumusețea-i inge-
[rească...
Cum putere-ar fără dansul mama lui să mai
[trăească?
Te îndură — din văpaia vieții tale dă-i vieață.
Să-mi cuprindă iar grumazul cu micușele lui brațe.*

Ca și mine strângi la pieptu-ți lumea 'ntreagă 'n
 [fiul tău,
 O, de-ai ști cu ce 'ntunerice copere sufletul meu
 Ochiu-i stins — și ce pustie mi-ar fi viața fără
 [dânsul. —
 N'ai putea să stai, o clipă, rece, ascultându-mi
 plânsul.."

Intre timp, copilul moare și mama inebunește.

„Cum? Tu n'ai simțit, Prea-Sfânt-o, milă de cum-
 [plita-mi jale?
 Eu, sărmana, plâng, cerșindu-ți raza îndurării tale,
 Și tu, rece și cu pumnii încleștați mi-l dai vederii?...
 Astfel înțelege cerul lacrima — limba durerii? —
 S'a sfârșit ori-ce nădejde!... Și privirea ta de lemn
 Așintită stete-asupra-mi, fără ca să-mi dea un semn
 C'a mea rugă-i ascultată și durerea mea-i crezută!...
 Ia-ți și lutul... Ca și dânsul împietrită ești și mută!"
 „Și — c'un hohot lung — cadavrul îl aruncă'n fața
 [Sfintei
 Care, huruind greoaie, la pământ căzu 'naintei.—"

Și:

„O, de sigur, n'ai fost mamă de porți un prunc
 [la sân,
 — E-o minciună!... Ce smintită's unei scânduri să
 [mă'nchin!"

Poezia „Dormi în pace” are multă legătură cu
 „Mortua est” a lui Mihail Eminescu. Vlahuță,
 adânc zdrobit de moartea iubitei, vine la mormân-
 tul ei.

„Dormi iubito, dormi în pace. N'am venit să-ți
 [tulbur somnul.
 Nici să plâng... La ce-am mai plânge pe-adormiți
 [întru Domnul!"

˘ Răsvrătit de nedreptatea Creatorului se plânge împotriva răutății lui.

„Câte-odată, stând aicea, la mormântul tău îmi vine
Ca o furie nebună. Ș'aș voi atunci, aproape,
Față'n față' acoloa, lângă piatra astei triste groape,
Să-mi deșcind' Acela, care, cu puternica lui dreaptă,
Lumile le cârmuește, și'n văzduh astrii îndreaptă,—
Și eu, viermele din tină,
Să-i cer astfel socoteală — lui, izvorul de lumină:"

Indignarea crește.

„Spune,—pentru ce adesea lovitura ta-i nedreaptă?
Pentru ce ne surpi credința 'n judecata ta 'nșe-
[leaptă?
Dece — fulger — cazi pe-un templu, spinteci bolta
[ta sfințită,
Și în tândări crăpi icoana Maicii Domnului trăsniță?
De ce-așterni omătul iernii peste floarea lui April,
Ș'un lințoliu pe obrazul visătorului copil?
Pentru ce iai două inimi, cărora tată zici că ești,
Și, topindu-le în focul tinereții, le ursești
Dor cu dor să-și îpletească, prinse 'n dragoste
[nebună,
Și când se iubesc mai dulce și-și fac visuri împreună,
Din senin îți vine-o toană: svârli fărână peste una,
Iar pe cea stingheră — neagra jale pentru tot-
[deauna!"

Lubita era slabă, ofilită, în ultimile-i clipe.

„Era tânără, frumoasă. — Vai, și cum o mistuie
Boala. Parc'o văd, când mâna-i slabă întinzân-
[du-mi-se:
Ce te uiți așa la mine... M'am făcut urită... știu!"

Apare indignarea împotriva divinității, pe care

ajunge aproape s'o tăgăduiască din cauza nepu-
tinței ei.

„— Piatră, floare, astru, om,
Toate-au izvorit, în noaptea vremilor, dintr'un
[atom,
Rând pe rând, una din alta, fără știrea nimănui —
Tot ce biblia ne cântă — decât o poveste nu-i.
Iehova, erou din basmul bibliei — iadul cu munci,
Ingeri, raiu... o 'nchipuire!...”

Dar odată în mijlocul naturii, gândurile asupra
divinității se schimbă.

„Astfel cugetam atunci.
Dar când părăsii odaia plină de inghețul morții,
Și eșii sub minunata boltă înstelat'a nopții”...

Și:

„A ce mic, și ce netrebnic m'am simțit atunci
[naintea
Marii străluciri, ce 'n raze-i inima-mi scâldea și
[minteal
Și adânc smerit, cucernic, pocăit în fața lumii,
Slavă și'nchinare — adus-am bunului Stăpân al
[lumii”.

Și isprăvește cu:

„Dormi iubito, dormi în tihnă. — N'am venit să-ți
[tulbur somnul.
Am venit să-mi plec genunchii și-a inimă spre
[Domnul”.

O a treia categorie de poezii sunt cele cu caracter
social, lucrate sub influența revistei „Semănătorul”
Din acest grup cităm „1907”, „Delendum” și „Li-
niște”.

În poezia „1907”, Vlahuță arată cum cei, cari în-
conjură Tronul nu sunt buni sfetnici. Ei, pentru a fi

pe plac arată Regelui, că lara-i fericită, nu are nici o suferință, ba este chiar în culmea prosperității. Când cineva îndrăznește să arate lipsurile, greșelile, e luat drept informator mincinos. Și când nevoile izbucnesc zgomotoase, tumultoase, Regele nu le poate pricepe cauza.

„1907”.

„Minciuna stă cu Regele la masă...
Doar asta-i cam de mulțitor poveste:
De când sunt regi, de când minciună este,
Duc laolaltă cea mai bună casă”.

Sfetnicul lingușitor cam astfel grăește:

„Ce fără fericită, Maestatel...”
Se lăfăește gureșa Minciună.
„Că numai Dumnezeu te-a pus cunună
De 'nfelepciune și de bunățate”.
„Păstor acestui neam, ce sta să piară,
Ce nici nu s'ar mai ști c'a fost, sărmanul,
De nu-și afla sub schiptrul tău limanul,
De nu-ți sta'n mână bulgăre de ceară!”
„Că tu sălbatici ai găsit aice,
Sălbatici, și mișei, și proști de-a rândul,
Ș'o sărăcie — cum nu-ți dai cu gândul...
Dar faci un semn — și 'ncêp să se ridice”
„Oștiri, cetăți, palate — lume nouă.
Isvoarele vieții se desfundă;
De pretutindeni bogății inundă, —
Și tu le 'mparți cu mâinele-amândouă”.

Și vorbele sfetnicului sunt pe plac.

Și-i place Regelui. E lucru mare,
Cum farmecă pe regi Minciuna. Drept e
Că ea, de mult, pe-a tronurilor trepte
A fost cea mai aleasă desfătare”.

Adevărul vrea să vină în palat, Minciuna se împotrivește la primirea lui, totuși este primit.

Poezia „Liniște”, adresată lui Barbu Delavrancea, este în acelaș timp o satiră a îmbogățiților, cari nu pricep și nu-i interesează literatura, și-o lecție de cum trebuie să fie o lucrare literară.

*„Tinere, ce-ți strângi în palme tamplele înfierbânt-
[tate,*

*Pe când mintea ta, în friguri, ca o flacăără se sbate,
Năbușită înlăuntru, — dacă, după nopți de trudă,
Migăind vorbă cu vorbă, co'ndărătnicie crudă,
Ai ajuns să-ți legi în stihuri vr'o durere, sau vr'un
[vis,*

*Nu-ți intemeia o lume de iluzii pe ce-ai scris,
Nici nu te 'mbăta de vorba cui ar sta să te admire!”*

Literatura serioasă nu poate fi înțeleasă, lumea fiind obișnuită cu literatura ușoară.

*„Fermecați de-o ciripire liniștită și dulceagă,
Adormiți de vorbe goale, cum vrei tu să-ți înfelegă
Versul încărcat de gânduri, și cum crezi c'au să te
[ierte,
Când ii smulgi din pacea frazei sunătoare și de-
[șerte?...”*

Lumea aceasta nu poate să-l înfelegă, pe artistul veșnic nemulțumit cu transpunerea în cuvinte a gândurilor lui.

*„Și dac'ai putut alege și 'ntrupa vre-o icoană,
Din deșarta, vișoroasa existenței tale goană,
Cum vrei tu, ca, în pervăzul altor minți, altă lumină,
Imbrăcând-o, să rămâie tot icoana ta, senină?
Fiecare în ingusta-i minte, când va fi s'o prindă,
Strămbă și mototolită, ca 'ntr'un ciob prost de
oglindă,
Va vedea-o în el pătată de-a lui proprie prostie.”*

Lumea saloanelor, având preocupări prozaice și cultură puțină, nu poate pricepe înălțimile talentului poetic. De aceea Vlahuță îl sfătuește pe poet:

„Ce? Atâta timp să cauți dureroasa intrupare
A unei lumini de-o clipă ce'n viața ta răsare,
Și din haosul de gânduri s'alegi sfintele icoane,
Ca să faci frumos cu ele la boeri și la cucoane?”

Și:

„A, nu-ți tăvăli talentul prin saloanele bogate,
Unde capul nu gândește, unde inima nu bate
Decât după o anumită și stupidă invoială —
Unde omul i-o păpușă, și vieța o spoicală!” —

Proza

În toată proza lui Vlahuță apare un singur roman, care până la un punct, se spune de critica literară, că ar fi chiar auto-biografia. „Dan” e titlul lui. Dan, gazetar și profesor, tânăr, prin lecțiile frumoase pe care le face își atrage, la pensionatul de fete unde funcționează, simpatia unei eleve, fată de familie bună, dar fără avere. Dan, se simte și el atras de farmecul Anei Racliș. Nici chiar necinștrirea ei de către un cumnat, nu izbutește să-l îndepărteze de ea. O urmărește la Paris, se căsătorește cu ea. Duc o viață fericită. Deosebirile de caracter nu întârzie să apară și să strice traiul pașnic. El, fire blajină și idealistă, ea, frivolă și nemulțumită. Neînțelegerile ajung câte odată până la certuri. Dan este înlocuit din postul de judecător, pe care-l ocupa acum. Toate acestea fac, ca până la urmă, Dan, să înnebunească. Acesta e romanul, cu multe realități, observații juste, și tristețe, ca și viața lui Vlahuță.

Vlahuță, omul dela țară, strâns legat de pământul acestei țări, caută să inspire tineretului, cât mai multă dragoste de țară, de frumusețile ei, de trecutul ei istoric. Cu acest gând a scris două cărți: „România pitorească” și din „Din trecutul nostru”.

În „România pitorească” descrie localitățile de pe malul Dunării, dela Marea Neagră, din munții Carpați și de pe valea Prutului.

„Din trecutul nostru” este descrierea într-o formă poetică a istoriei noastre.

„Pictorul Grigorescu” este cartea, care tradusă și în limba franceză, a dus departe peste hotare, viața și analizarea operei și sufletului celui mai mare dintre pictorii noștri. Această lucrare a fost scrisă de Vlahuță din însărcinarea Casei Școalelor în 1910.

Redăm începutul acestei scrieri:

„Popoarele vorbesc rar. E un anume grad de căldură care lămurește cugetarea lor și-i dă glas. Și atunci vorbesc tare — în auzul veacurilor. Ele își au, pentru aceasta, interpreții și împuterniciții lor — crainicii gândului lor. Prin ei, marele suflet înfierbântat al mulțimii se desvălește ca jarul pământului prin gura vulcanilor. Aprins și luminos întotdeauna — câte odată spăimântător.

Neamul nostru, din firea lui vorbește puțin. Strămoșii noștri — oameni de războiu — erau tăcuți. Apoi și fără asta, valurile grele prin care am trecut, atâtea veacuri de griji, de sbucium, de luptă pe viață și pe moarte, nu ne-am îngăduit reculegerea, concentrarea prisosului aceluia de puteri disponibile cari ard par'că de răbdare de a se descărca, de a se turna în formele trainice ale artei.

Mai ales pictura cere liniște și siguranță, îndestulare materială, ziduri spațioase cu ferestre largi — o viață înfloritoare și liberă, primitoare de acea înaltă aristocrație sufletească, pe care arta ar putea-o numi aerul ei. Noi n'am avut nimic din toate acestea. Câte vijelii au trecut peste viața și peste așezările noastre, ar fi risipit fără de urmă, cum au și risipit atâtea, orice înfiripare de artă plastică ce-am fi putut și noi porni. În multe din bisericile cari ne-au mai rămas de pe vremuri, se văd și astăzi resturi de icoane arse, ziduri sparte de ghiulele, sfinți cu ochii scoși de suliițele Turcilor”.

Și:

„Din aceeași rasă de oameni mari au fost destigur și Ștefan al Moldovei, ca și Leonardo de Vinci al Italiei. Și în aceeași vreme au strălucit, fiecare aducându-și partea lui de bine pe lume”.

Și:

„Sufletul artist al poporului s'a destăinuit adesea în șoaptă de grije și de dor pe minunatele cusături și alesături ale țărăncilor noastre, în măestria cu care își ciopleau voinicii ghioaga de luptă, plugul de arat și fluierul de doinit, în felul cum știau toți la țară să-și împodobească portul, casa și viața lor. Ai zice că pe fiecare lucrușor mijeste geana de lumină a unui răsărit care întârzie”.

„În ce fior am trăit noi, e de mirare că mai avem și ce avem. Mă gândesc la cât sânge s'a vărsat pe bucățița asta de pământ, și pentru prima oară bag de seamă că în limba noastră instrumentul de țesut se cheamă „războiu”.

„Cântece însă, cântece de vitejie și de dor, avem cum nici un alt neam de pe pământ nu cred să mai fi avut vr'odată. E aproape singura artă ce ne-a mai rămas din zilele acelea. Binecuvântată mântuitoare doină, numai sufletul nostru te înțelege!

„Sunt insule cari răsar deodată din valuri, în urma unei uriașe sguduiri telurice. Așa am ieșit noi în vază după marile sguduiri politice dela începutul veacului al nouăsprezecelea. Și ca într'o tabără când sună goarna deșteptării — un freamăt și un zor de pregătire a fost viața noastră dela un capăt la altul al țării. Din această proaspătă înviore de puteri, aproape sălbatică în izbucnirea lor, din acest clocot de viață frenetică, au răsărit eroii mântuirii noastre — oameni de aceia mari, aproape divini, a căror apariție în mijlocul unui popor înalță stâlpi de lumini în istoria universală și despre cari cu drept cuvânt se zice că n'au înalțași, nici urmași. Un astfel de om a fost pictorul Grigorescu”.

De aci în colo urmează fixarea locului și rolului lui N. Grigorescu în pictura românească.

„Înainte de venirea lui — în afară de acea veche, amestecată și risipită pictură bisericească, la care nu se uitau cei cari mergeau să se închine, pe care foarte puțini știau să o prețuiască și din care nimeni nu învață ce era de învățat — nici o cărare, nici un semn luminos nu se arăta sufletului artist care ar fi vrut să afle încotro e adevărul. Atingerea cu apusul așternea doar o poleeală, o îngânare de artă și cultură la suprafața vieții noastre. Și noi aveam noroc de un glas care din adâncul acestei vieți să se ridice și despre aceasată viață să ne vorbească. Un asemenea glas am avut în Grigorescu. Cum a vorbit el, în limba formelor și a colorilor, despre țară și despre neamul lui, a fost mai mult decât îndeplinirea unei chemări de artist. Un apărător înflăcărat, un sol neadormit al geniului nostru, în fața lumii care nu ne cunoștea și în fața veacurilor viitoare, iată ce a fost omul acesta pentru noi. Ce-a fost pentru cealaltă lume, ce noutăți a spus el artei universale și cum le-a spus, și întru cât le-a spus în chip deosebit de ceilalți — aceasta se va lămuri deplin de către cei cari, uitându-se îndărăt, la lucrurile timpului nostru, vor putea îmbrățișa cu o privire mai senină, în orice caz mai pregătită, vederea largă pe care o deschide ochiului o anume depărtare“.

Citat cam lung, dar care evidențiază, admirabil, talentul de prozator al unui scriitor pătruns de sentimentul mândriei naționale.

În opera lui Vlahuță apar adesea oamenii dela țară, necăjiții, săracii, și el îi observă, îi judecă, îi este milă de viața lor. Astfel în „De pe la țară“, din volumul „La gura sobei“, începe cu descrierea vieții necăjite a țaranului de altădată:

„Eu am apucat vremi grele de tot. Și răzmeriț'am apucat, și molimă, și foamete, de rășneau oamenii scoarță de copaci, cu două trei grăunțe de popușof,

ca s'amăgească o blată mămăligă, și unde te uitai, jălanie și pieire, de credeai că și-a întors Dumnezeu fața dela noi..."

Urmează descrierea țăranului de azi:

„Nu găsești în tot satul, cât îi de mare, doi gospodari de ispravă, din ăștia mai tineri, să pui temei pe vorba lor, să se ajute unul cu altul la o nevoie și să trăească 'n bună înțelegere... Bărbatul nu mai ține la rostul și cinstea casei lui, își poartă femeia ca pe o breza cu *moade* și stricăciuni de-târg, iar pe copii îi învață de mititei la rele, îi scoală din somn și-i mână după furături,... Invățătură s'o fi dând ea chipurile, și la școala asta a noastră, că văd pe toți păreții batjocuri și măscări scrise de dracii de copii; da eaca pe zi ce merge se duce omenia, se pierde orice rușine, și tot mai netrebnici, și mai fudui, și mai lacomi de traiu bun pe nemuncite sunt ăștia de se ridică după noi. Azi nici nu se mai pomenește de suman și de opincă pe-aicea. Toți poartă gulere tari, surtuc și bocanci nanți în călcăe, de crezi că umblă'n cataligi,...”.

„De horă, cum se făcea înainte-vreme, nici nu se mai aude pe la noi. Acu se fac baluri la saloan, cu *irițători*, cu bilete tipărite și cu plată, unde fetele satului, *macmazelele*, cum își zic azi, vin spoite pe obraz de nu le mai cunoști, inzorzonate cu tot felul de putrezituri dela dugheană, cu mănuiși în mână și cu *ivantal*,...”.

Inspirația

După ce ne-am ocupat de activitatea literară a lui Vlahuță, în poezie și proză, socotesc, că este foarte interesant să știm și felul cum compunea. Răspunsul ni-l dă chiar autorul în „Cum se face o nuvelă”, din volumul „In vâltoare”. Vlahuță pare, că vorbește cu cineva, că-l învață cum să procedeze, că-i desvăluie secretul.

„Imi spui c' ai vrea să debutezi în proză c'o nuvelă și mă întrebi pe mine cum se face... felul acesta de bucate. Imi mai spui că ai o sumedenie de subiecte, că chiar ai început pe unele și că „merge”. Mă mir; tu nu mai ești începător. Este adevărat însă că multe „subiecte” se șterg, când vrei să le scrii. Asta înseamnă că ele n'au prins rădăcini destul de adânci în sufletul nostru, că ele plutesc la suprafața gândurilor noastre, gata să se desfacă și să se strice la cea mai mică atingere de condei... „subiecte”, dragul meu, când știi să scrii, îți răsar în cale la fiecă pas. *Cele mai bune dorm în tine; zgomotele de afară le deșteaptă...* ai să te miri tu singur mai târziu ce întâmplări de nimic din lumea deafară dau plan, formă și viață amestecului de impresii pe cari le-ai trăit, și din vâlmășagul cărora subiectele de la sine se descâlcesc și devin nuvele”.

Acum începe lecția propriu-zisă, esențialul secretului de creație:

„Și zi, vrei să știi cum se face o nuvelă? Ascultă: Te plimbi, bunăoară, pe stradă. În calitatea ta de spion al sufletelor omenești, fără îndoială că nu te plimbi nepăsător pe lângă „clienții tăi”. Un hohot de râs, un cuvânt, un gest, toate găsesc un răsănit mai adânc, mai intens, provoacă undulații mai largi în sufletul tău, decât în al celorlalți muritori. Presupun c'a trecut repede pe lângă tine un om îmbrăcat în doliu. O clipă te-ai uitat la el, ș'ai văzut dintr'o singură aruncătură de ochi atâtea lucruri, cari încep să se desvolte, să se lumineze treptat, să ia sens și proporții însemnate în închipuirea ta, să te preocupe. Era neras, cu pălăria strâmbă... și ce aer speriat avea și ce repede a trecut. A, pașii tăi nu-l mai pot ajunge, și ochii tăi poate nu-l vor mai vedea nici odată. Nu face nimic. Omul acesta, în trecerea lui pe lângă tine, fără să știe, a lăsat în sufletul tău ceva din suferințele, din viața lui. Gândurile tale îl urmăresc, vor să străbată în secretele lui. Tu-i vezi casa...”

Urmează cu subiectul, în care personajul din nuvelă are un copil bolnav de meningită:

„Citește, dacă vrei, în cărțile de medicină câteva cazuri de meningită, dar nu lăsa în nuvela ta să se bage de seamă. Ceea ce ne interesează și ne mișcă e sufletul, și pe acesta să nu-l cauți prin cărți... Alegeți un... punct culminant, un moment de emoțiune, și dă acestui moment o lumină atât de intensă, încât noi, fără să ne spui tu, să 'nțelegem și ce-a fost înainte și ce-ar trebui să vie mai pe urmă... Nu insista mult în descrieri... Gândește-te mult, și scrie puțin, ca să mă gândesc și eu mult, când te-oi citi... Păzește-te de figuri și de epitete, cari nu spun nimic...”

Am arătat felul cum compunea Vlahuță proza. Să vedem acum, cum proceda cu poeziile. Pentru aceasta vom cita din „Lamura” — 1920, pag. 878—79:

„La mine exteriorizarea se face în timp. Strofele cari îmi vin la început le trec pe hârtie și le completez treptat”.

Așa scria Vlahuță poeziile în general. Totuși, regula a avut excepții, ca:

„Singure trei poezii le-am scris dintr'odată: *Homo homini lupus*, *Dormi în pace* și *La icoană*”.

Pentru ultimile două poezii avem informații prețioase:

„*La icoană* s'a născut din *Dormi în pace*. Lucrând la ea, am simțit că efectul estetic e mult mai puternic strunind dela o vreme revolta și domolind-o în împăcarea religioasă. Poezia era astfel isprăvită, dar în sufletul meu sentimentul de revoltă clocotea încă prisoselnic și nesatisfăcut. N'a fost nevoie să-i caut mult forma expresivă. În scurt timp după aceea, conținutul meu sufletesc apărea întreg în „*La icoană*”.

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

Nr.

17. Rătăcirii bolșeviste de MAIOR I. MIHAL.
20. Răsădnia și plantele din răsăd de V. SADOVEANU.
22. Meșteșugul vopslitului cu buruienii de ART. GOROVEI.*
24. Păstrarea cărnei de porc de G. GHEORGHIU.*
29. Beția de DR. EMIL GHEORGHIU.
33. Mama și copilul de PROF. M. MANICATIDE.*
36. Omul și societatea de AL. GIUGLEA.
37. Bucătăria sătenței de MARIA GEN. DOBRESCU.*
38. Sfecia de zahăr de C. LACRIȚEANU
39. Ingrășarea pământului de I. M. DOBRESCU.
40. Friguri de băltă de DR. T. DUMITRESCU.
41. Banul de A. GIUGLEA.
42. Sfaturi practice de ING. A. SCHORR.
43. Lămurirea calendarului de A. GIUGLEA.
44. Coniunctivita granuloasă de DR. GLĂVAN.
45. Buruienii de iac de A. VOLANSCHI.
46. Sfaturi casnice de MAICA RALUCA.
47. Cultura tomatelor de I. ISVORAN
48. Rețete pentru gospodine de MAICA RALUCA.

Nr.

49. Lingoarea de DR. I. DUMITRESCU.
50. Bienoragia sau sculamentul de DR. N. IOAN.
51. Practica agricolă de A. BEJENARIU.
52. Apa de băut de DR. I. BĂLTEANU.
53. Tifosul exantematic de TUODOR DUMITRESCU.
54. Boalele animalelor de I. POPU CĂMPEANU.
55. Lucrări din pănășile de porumb de TITUS G. MINEA.
56. Cartoful de I. POPU-CĂMPEANU.
57. Cum să trăim de DR. F. GRUNFELD.
58. Lucrări din pae și sorg de TITUS G. MINEA.*
59. Insectele vătămoătoare pentru arborii noștri roditori de GH. FINȚESCU.*
60. Vaca cu lapte de M. GĂTAN.*
61. Mierea și Ceara de CONST. IONESCU CRISTEȘTI.*
62. Indrumări agricole de C. IONESCU-CRISTEȘTI.*
63. Creșterea păsărilor de PETRONIUS BEJAN.*
64. 101 feluri din ouă de SANDA MARIN*
65. Plante de nutreț de PETRONIUS BEJAN.*
66. Lămurirea constituției celei noi de A. GOROVEI.*

Seria C. „DIN LUMEA LARGĂ“.

Nr.

3. Munții Apuseni de M. DAVID*
5. Bucovina de I. SIMIONESCU.*
6. Basarabia de G. NĂSTASE.*
7. Dobrogea de C. BRĂTESCU.*
10. Viața în adâncul mărilor de C. MOTAȘ.
- 11—12. A. Șaguna de I. LUPAȘ.*
14. Românil din Ungaria de V. HAREA.*
16. Lituania de G. NĂSTASE.
19. Românil din Ungaria de I. GEORGESCU.
20. Jud. Turda Arleş de I. MUREȘEANU.
21. Țara Hațegului de GAVRIL TODICA.
22. Spiru C. Haret de I. SIMIONESCU.
23. Danemarca de MAGDA D. NICOLAESCU.*
24. M. Milescu În China de I. SIMIONESCU.
25. Cătășile moldoveneștii de pe Nistru de APOSTOL D. CULEA.
26. Românil din Bulgaria de EM. BUCUȚA.

Nr.

27. Valea Jiului din Ardeal de P. HOSSU-LONGIN.
28. Țara Dârsei de N. ORGHIDAN.
29. Vechiul ținut al Sucevei de V. CIUREA.
30. Macedo-Românil de TACHE-PAPAHAGI.
31. Românil din Banatul Jugoslav de PR. BIZEREA.
32. Coasta de Azur de I. SIMIONESCU.*
33. Elveția de TRAIAN G. ZAHARIA.
34. Maramureșul de GH. VORNICU.
35. Austria de I. SIMIONESCU.
36. Belgia de TRAIAN G. ZAHARIA.
37. Afganistanul de I. SIMIONESCU.
38. Anastasia Șaguna de DR. I. LUPAȘ.
39. Bătăul de ALEX. LUPEANU-MELIN.*
40. Marea Neagră de DR. I. LEPȘI.
41. Pe urmele lui Robinson Crusoe de I. SIMIONESCU.*
42. Din Norvegia de I. CONEA.*
43. Din vremea lui Ștefan cel Mare de GEN. R. ROSETTI.*
44. Japonia de I. SIMIONESCU.*

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

Nr.

45. **Olarul Savant** de I. SIMIONESCU.*
46. **Intr'o mănăstire din Himalaya** de MIRCEA ELIADE.*
47. **Dănilă Apostol** de N. P. SMOCHINĂ.*
48. **Govora și Călimănești** de I. SIMIONESCU.*
49. **Sgările norii New-Yorkului** de PETRU COMANESCU.*
50. **Nicolae Bălcescu** de V. SASSU.*
51. **Țara visurilor Împletrite** (EGIPTUL) de MIRCEA HEROVANU.*
52. **Gh. I. Donici** de GEN. R. R. ROSETTI.*
53. **A. Odobescu** de AL. TZIGARA-SAMURÇAȘ.*
54. **Banatul** de PROF. D. IZVERNICEANU.*
55. **Țara Zarandului** de G. CAMBER.*
56. **Iordache Golescu** de N. BĂNĂȘTEU*
57. **Bucureștii** de V. MIHĂILESCU.*

Nr.

58. **Turismul de AUREL PIȚU.***
59. **Abisinia** de I. SIMIONESCU.*
60. **Polonia** de I. SIMIONESCU.*
61. **Date istorice și culturale din România** de CRONICAR.*
62. **Carmen-Sylva** (TEKIRGHIDUL) de DR. COCA ODESEANU.*
63. **Gh. Coșbuc** de V. M. SASSU.*
64. **A. Philippide** de I. IORDAN.*
65. **N. Gane** de A. GOROVEI*
66. **Lecturi geografice.—Asia** de I. SIMIONESCU.*
67. **N. Machilavelli** de VL. BOANTĂ*
68. **Gh. Lazăr** de PAUL PAPODDPOL.*
69. **I. Urban-Jarnik** de A. GOROVEI*
70. **G. Enescu** de M. COSTIN.*
71. **Dr. C. I. Istrati** de C. KIRIȚESCU.*
72. **Alexandru Vlahuță** de V. M. SASSU*
73. **Vasile Pârvan** de I. ANDRIEȘESCU*

Seria D. „ȘTIINȚĂ APLICATĂ“.

Nr.

1. **Fabricarea săpunului** de A. SCHORR.
2. **Motorul Diesel** de ING. CASETTI.*
3. **Industria Parfumului** de E. SEVERIN.
- 4—5. **Aerul lichid** de ILIE MATEI.
6. **Industria Azotului** de L. CĂTON.
- 7—9. **Locomotiva** de ING. CASETTI.*
10. **Aeroplanul** de DR. V. ANASTASIU.
11. **Baloane și Dirijabile** de C. MIHĂILESCU.
12. **Betonul Armat** de ING. N. GANEA.
13. **Șări și trenuri** de G. ȘIADBEI.
14. **Țiparul de VASILE ROMĂNESCU.**
15. **Ce se scoate din cărbuni** de C. V. GHEORGHIU.
16. **Industria materialelor colorante** de G. A. FLOREA.
17. **Fotografia** de CĂP. DR. M. ZAPAN.
18. **Industria zahărului** de G. I. BĂBOIANU.

Nr.

19. **Șase montaje de radio** de CĂP. DR. M. ZAPAN.
20. **Cinematografia** de CĂP. M. ZAPAN.
21. **Automobilul de CĂPIT. DE AVIAȚIE** M. PANTAZI.
22. **Fabricarea sticlei** de G. A. FLOREA.
23. **Gazele otrăvitoare** de CĂP. DR. M. ZAPAN.*
24. **Împănarea păsărilor** de N. C. PĂNESCU.
25. **Legatul cărților** de I. CARAMĂLĂU.*
26. **Innotul** de P. EPUREANU.*
27. **Scoaterea petelor** de VICTORIA A. VELCULESCU.*
28. **Cum navigă corăbiiile** de SPARDECK.*
29. **Pianorul** de ING. G. LIPOVAN.*
30. **„Cartea Românească“** de I. SIMIONESCU.*

RĂSPÂNDIȚI

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

E cea mai trebuitoare bibliotecă. Unică prin varietatea cuprinsului, prin ieftinătate, este la îndemâna oricui. S'a dovedit o adevărată enciclopedie. Aduce foloase specialistului, dându-i noțiuni clare din alte domenii; procură cunoștințe folositoare celui care nu se restrânge numai la cartea de școală. Biblioteca se adresează tuturor, la ori ce vârstă, căci e instructivă, educativă și practică.